

ÎN PROBLEMA CREDITELOR ÎN FRANCI ELVEȚIENI,

Băncile implementează măsuri individuale

În contextul aprecierii francului elvețian, pentru a veni în întâmpinarea situației dificile cu care se confruntă unii dintre clienții lor, băncile au implementat măsuri individuale și/sau la nivelul întregului portofoliu, înțelegând că orice măsură administrativă, unitară, aplicabilă tuturor clienților, ar putea aduce atingere dispozițiilor art. 45 „Libertatea economică” și art. 135 „Economia” din Constituția României. Astfel, prin exemplificarea uneia dintre măsurile implementate de bănci, în cazul creșterii cu 23% a nivelului ratei față de decembrie 2014 (datorată aprecierii francului elvețian față de moneda națională de la 3.7 la 4.58), aplicarea anticipată a scăderii LIBOR cu 0.8 puncte procentuale, coroborată cu aprecierea monedei naționale față de francul elvețian de la 4.58 la 4.15 la data de 5 februarie 2015, determină o absorbție în proporție de 70% a creșterii ratei. Acest exemplu scoate în evidență și un posibil caracter temporar al acestei situații, care validează tipurile de măsuri deja luate de bănci.

Florin Dănescu
Președinte Executiv Asociația Română
a Băncilor

Astfel, așa cum arată și Guvernul României, libertatea comerțului poate fi asigurată numai prin impunerea unui climat de disciplină economică la care toți participanții trebuie să se conformeze. În jurisprudența constituțională s-a stabilit că, în considerarea specificului economiei de piață, statul nu este deținătorul pârgurilor economice, rolul său fiind limitat la crearea cadrului general necesar pentru desfășurarea activității agenților economici. Or, prin astfel de inițiative, agenții economici vor fi expuși unor imprezvizibile dezechilibre de ordin financiar.

Potrivit dispozițiilor Codului Civil român, în care se specifică că împrumutul (de consumație) este un contract prin care împrumutătorul remite împrumutatului o sumă de bani sau alte bunuri fungibile iar împrumutatul se obligă să restituie după o anumită perioadă aceeași sumă de bani sau aceeași cantitate de bunuri (art. 2158), iar în

lipsa unei înțelegeri contrare între părți, împrumutatul este obligat să restituie aceleași cantitate și calitate de bunuri, oricare ar fi creșterea sau scăderea prețului acestora, iar când obiectul împrumutului este o sumă de bani, împrumutatul este obligat să restituie suma nominală primită, oricare ar fi variația valorii acesteia (art. 2164).

Vă prezentăm câteva completări legate de aplicarea principiului nominalismului prin intermediul unei decizii definitive a Curții de Apel București care respinge conversia la cursul istoric, având ca argument tocmai acest principiu și care atestă motivarea Tribunalului Ialomița, secția civilă, în cadrul căreia se specifică:

În ceea ce privește capătul de cerere privind contestarea caracterului abuziv al clauzei de risc valutar și denominarea în monedă națională a plăților cu consecința înghețării cursului de schimb CHF-RON la momentul semnării convenției, tribunalul îl privește ca nefondat pentru următoarele considerente.

În speță suntem în situația unui împrumut în franci elvețieni, împrumutatul primind o sumă în această valută și fiind obligat să o restituie în aceeași valută. Contractul de credit valutar conține așadar un element de risc valutar, însă aceasta nu îl transformă automat într-un contract abuziv. Dimpotrivă, semnificativ este faptul că atât Codul Civil din 1864 (art. 1578), cât și Codul Civil (art. 2164) consacră în materia împrumutului principiul nominalismului, potrivit căruia împrumutatul trebuie să înapoieze suma

nominal primită, oricare ar fi variația acesteia.

Prin urmare, principiul nominalismului este tradițional în contractele de împrumut. În realitate, în cazul creditelor acordate în valută, nu suntem în prezența niciunei clauze abuzive, pentru că nu banca a instituit printr-o clauză în contract regula nominalismului, ci însuși legiuitorul. Nu se poate abdica de la acest principiu, deoarece teoria clauzelor abuzive nu înseamnă negarea unor principii sau a unei reguli tradiționale de funcționare a unor instituții juridice. Chiar dacă în contractul de credit sau în graficul de rambursare figurează o asemenea clauză de risc valutar, aceasta nu este altceva decât reproducerea, preluarea principiului nominalismului consacrat în lege. De altfel, chiar Curtea Europeană de Justiție s-a pronunțat în sensul că nu intră sub incidența evaluării caracterului abuziv decât clauzele din contractele încheiate cu consumatorii, iar nu și dispozițiile legale. Astfel, prin hotărârea Curții Europene de Justiție din 30 aprilie 2014, pronunțată în procedura C280/1, Barclays Bank contra Sara Sanchez Garcia, Alejandro Chacon Barrera, Curtea a reținut că: „Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii și principiile dreptului Uniunii referitoare la protecția consumatorilor și la echilibrul contractual trebuie interpretate în sensul că sunt excluse din domeniul lor de aplicare acte cu putere de lege și norme administrative ale unui stat membru, precum cele în discuție în litigiul

principal, în lipsa unei clauze contractuale de modificare a conținutului sau a domeniului de aplicare al acestora”.

Principiul nominalismului, potrivit căruia împrumutul trebuie să înapoieze suma nominal primită, oricare ar fi variația acesteia, se aplică și în cazul tuturor creditelor acordate în valută în România, puse la dispoziția clienților în contul clientului în valuta respectivă, conform prevederilor contractuale, indiferent dacă ulterior, la dispoziția clientului, transferul bancar sau eliberarea de numerar s-au făcut în altă valută prin schimb valutar.

Comunitatea bancară din România solicită ca directivele europene și regulamentele să fie transpuse în legislația națională conform prevederilor aprobate de reglementatorii europeni și în spiritul gândit de emitenți. Două inițiative legislative de modificare a OUG 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori fac obiectul discuțiilor din Parlament și din spațiul public, dar prevederile acestora contravin în parte dreptului comunitar, în speță Directivei europene 17/2014 privind contractele de credit oferite consumatorilor pentru bunuri imobile rezidențiale. În momentul de față, inițiatorii propun aprobarea a două reglementări care conțin anumite prevederi contrare directivei 17/2014, în condițiile în care în luna februarie 2015 ar trebui ca autoritățile responsabile cu transpunerea directivei să prezinte un proiect de lege.

Legislația europeană prin Directiva 17 din 4 februarie 2014, aflată în vigoare din martie 2014, are la bază o serie de principii clare de acțiune. În ceea ce privește propunerea de modificare a OUG 50/2010 privind rambursarea anticipată a creditului la cursul existent în luna acordării creditului, Asociația Română a Băncilor consideră că încalcă prevederile Directivei europene 17/2014, precum și principiul neretroactivității legii civile, iar propunerea legislativă aduce atingere dreptului de proprietate garantat de Constituția României. Pierderile pe care le-ar putea suferi sistemul bancar prin aplicarea unei legi contrare dreptului comunitar sunt de ordinul miliardelor de euro, iar rata capitalurilor proprii totale ar scădea cu aproximativ 6 puncte procentuale.

Propunerea legislativă contravine dispozițiilor comunitare din Directiva 17/2014, act comunitar ce trebuie transpus în legislația Statelor Membre nu mai târziu de 21 martie 2016 în condițiile în care la articolul 23 din directivă, alineatul 3, se menționează că rata de schimb valutar la

care consumatorul are dreptul de a converti creditul în altă monedă este aceea din ziua aplicării conversiei și nu cea din momentul acordării creditului. Tot la articolul 23, alineatul 5, se menționează în mod explicit că statele membre pot aduce modificări suplimentare privind creditul acordat în valută atât timp cât aceste modificări nu se aplică cu efect retroactiv. Articolul 43 prevede că „prezenta directivă nu se aplică contractelor de credit existente înainte de 21 martie 2016.”

Extinderea nerezonabilă a sferei de aplicare a legislației europene induce un decalaj îngrijorător în ceea ce privește practicile bancare față de celelalte state europene unde autoritățile s-au limitat strict la prevederile directivelor și regulamentelor aprobate de legislativul european, inclusiv la nivel de costuri suportate de sistemul bancar.

Impactul cuantificat de Banca Națională a României generat de aplicarea celor două inițiative de modificare a OUG 50/2010 ar consta în pierderi estimate pentru perioada următoare de ordinul a miliardelor de euro, iar solvabilitatea sistemului ar scădea îngrijorător. Care este interesul autorităților de a reglementa contrar dreptului comunitar și de a produce pierderi sistemului bancar în condițiile în care economia României are nevoie de finanțare pentru a menține creșterea economică? Ar fi amenințată capacitatea instituțiilor de credit de a mai acorda credite necesare dezvoltării economice. Ar putea afecta percepția asupra riscului de țară, costul de finanțare al entităților private locale, cât și costul de finanțare al statului în ansamblul său.

Aplicarea unor soluții administrative, tuturor clienților, ar impune infuzii de capital pentru asigurarea nivelului minim de solvabilitate unora dintre bănci și ar afecta rata solvabilității pe ansamblul sectorului bancar.

În contextul aprecierii francului elvețian, pentru a veni în întâmpinarea situației dificile cu care se confruntă unii dintre clienții lor, băncile au implementat măsuri individuale și/sau la nivelul întregului portofoliu, diferențiate în funcție de situațiile specifice legate de profilul clientului (nivelul veniturilor, comportamentul de plată etc.), particularitățile creditelor, expunerile diferite ale băncilor și încadrarea în indicatorii de prudențialitate ai băncilor.

De aceea considerăm inoportună adoptarea unui singur curs pentru toți clienții și toate băncile, impunându-se soluții diferențiate pentru fiecare caz și pentru fiecare bancă în parte.

În ceea ce privește acceptarea de către bănci a unui curs apropiat de cel aferent lunii decembrie 2014, menționăm că băncile au luat deja măsuri individuale pentru perioade determinate, care au condus la absorbirea într-o mare măsură a creșterii ratelor clienților după decizia Băncii Centrale a Elveției de a nu mai susține un curs fix de 1.2 CHF/EUR.

Printre aceste măsuri concrete, reale și aplicate în prezent, menționăm:

- Menținerea pentru o perioadă a unui curs valutar fix favorabil clienților (ex. 31 decembrie 2014);
- Acordarea unui curs de schimb preferențial la plata ratelor;
- Reducerea dobânzii prin aplicarea anticipată a unei valori a indicelui LIBOR, favorabilă debitorilor (ex. s-a implementat valoarea LIBOR 3M valabilă la 26.01.2015 cu o diferență favorabilă debitorului de peste 0.8 puncte procentuale);
- Reducerea dobânzii prin diminuarea marjelor (ex. reducerea cu până la 1.5% pe an a dobânzii pe o perioadă de 90 zile);
- Reduceri sau eliminări de comisioane.

La acestea se adaugă mecanismele clasice de rescadențare/restructurare.

Astfel, există o multitudine de măsuri individuale specifice, care au efect similar cu cel de înghețare a cursului valutar și care creează în aceeași măsură beneficii debitorilor.

Acest pachet de măsuri implică suportarea de costuri de către bănci și se adresează tuturor clienților băncilor cu credite în franci elvețieni. Pentru a crește numărul debitorilor care pot beneficia de aceste avantaje, reiterăm invitația către clienți de a se prezenta la bănci în vederea accesării măsurilor care au fost făcute publice de acestea prin comunicate de presă, postarea de anunțuri pe site-urile băncilor și pagina de Internet Banking, campanii prin intermediul call center și prin rețeaua de sucursale sau prin alte mijloace.

În completarea pachetului de măsuri individuale aplicate de bănci, vin și prevederile Ordonanței 46/2014, cu modificările avute în vedere privind extinderea sferei de cuprindere a acesteia, care vizează flexibilizarea mecanismului de rescadențare și a duratei în raport cu capacitatea financiară a debitorilor, permițând o mai bună acoperire a grupurilor vulnerabile de cetățeni cu credite la bănci, soluție consistentă cu principiul împărțirii poverii ajustării (burden-sharing).